

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

ОЗОН ҚАТЛАМИНИ ЕМИРИЛИШИНING ИНСОН САЛОМАТЛИГИГА ТАЪСИРИ

Усмонов Азизбек ХХХ

Андижон Машинасозлик институти
«Автомобилсозлик ва транспорт» факултети
«Транспорт логистикаси» йўналиши талабаси
+998999937328

Аннотация: Ушбу тезисда озон қатлами емирилиши ҳақида қисқача айтиб ўтилган ва буни олдини олишда ҳамда муҳофаза қилиш қисқача тушунтирилиб берилган.

Калит сўзлар: Аллотропик, Антарктида музлари, атмосфера шамоллари, илмий – техникавий, конвенсия.

Табиатда озоннинг мавжудлигини дастлаб 1785 йили Голландиялик олим М.Марум аниқлаган. Озон O_3 кислороднинг аллотропик модификацияси. Ўткир ҳидли ҳаво ранг газ бўлиб, $6-112^{\circ}C$ да суюқланади, кислород билан аралашмаси портлашининг концентрацион чегараси 20-48 фоиздир. У енгил парчаланади ($O_3 \rightarrow O + O_2$), кучли оксидловчи бўлиб, озонидлар ҳосил қилади. Ҳаводаги миқдори ёзда ҳажм бўйича $7 \cdot 10^{-6}$, қишда эса $2 \cdot 10^{-6}$ фоизгача боради, атмосферадаги максимал миқдори 20-25 километр баландликка тўғри келадик, қуёшнинг ультрабинафша нурларидан сақловчи қатлами шу масофада жойлашади. Озон қатлами туйнукларининг кенгайиши ва кўпайиб кетиши инсониятнинг энг янги глобал муаммоларидан биридир. Бу масалага 25 йил олдин британиялик олимлар жаҳон афкор оммаси эътиборини қаратдилар. Кўпчилик «осмондаги бир гап» дея эътибор бермаётган пайтда озон қатламининг аҳамияти, унинг она сайёрамиз ҳаётидаги ўрни нақадар муҳимлиги олимлар томонидан қайта-қайта исботланди. Озон қатламининг асосий қисми стратосферада, ер юзидан ўртача 15-50 км. баландликда жойлашган. Қутбларда эса бу бор-йўғи 8 км. баландликдан бошланади. 20-километрдан 25 км.гача оралиқдаги 5 км.да озон энг зич жойлашган. Жуда катта қатламни ташкил этса-да, озоннинг зичлиги жуда паст, агар у ер юзидаги ҳаво қадар зичлаштирилса, атиги 3,5 мм.ли жуда юпқа плёнка ҳосил бўлади. Шундай бўлса-да, озоннинг аҳамияти беқиёс. Озоннинг стратосферадаги умумий миқдори 3000 миллион тонна атрофида бўлиб, унинг 20-40 километр баландликдаги концентрацияси энг кўп бўлган майдонларда миллион қисмнинг ўндан бир қисмига ҳам етмайди. Олинган маълумотларга кўра антарктида музлари юзасида содир бўлувчи гетероген реакцияларда хлор оксиди NO_2 билан $ClONO_2$ ҳосил қилиб бирикади, кейин қатор моддалар парчаланади:

Атмосфера-шамоллари хлор углеводородларини ер кулрасининг барча қисмларига учуриб кетади. Шунинг учун Антарктида атмосферасида хлор қаердан келиши мумкин деган саволга тўхталмаса ҳам бўлади. Иқим ўзгариши тўғрисида БМТ нинг Доиравий Конвенцияси томонлари ва Мокреал протоколининг тақлифларига жавобан озон қатлама ва глобал иқлим тизимини муҳофаза қилиш билан борасида тузилган махсус маъруза нашр этилди. Унда озон қатлами ва глобал иқлим тизимини муҳофаза қилиш билан боғлиқ яъни мураккаб илмий-техникавий фикр мулохазаларини киритувчи экологик масалалар бўйича қарорлар қабул қилш жараёнига тегишли маълумотлар келтирилган.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Sohibjon o'gli, S. J. (2024). O 'ZBEKISTONDA INTELLEKTUAL TRANSPORT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 15(4), 9-14.
2. Rafiqjon o'g'li, R. R., & Zakirovich, N. I. (2024). ELEKTROBUSLARNI JORIY ETISHDAGI ENERGIYANING TEJALISHI. *MODELS AND METHODS FOR INCREASING THE EFFICIENCY OF INNOVATIVE RESEARCH*, 4(39), 170-175.
3. Rafiqjon o'g'li, R. R. (2024). ANDIJON VILOYATI YO 'LOVCHI TASHUVCHI AVTOTRANSPORT KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO 'LLARI. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 2(4), 20-24.
4. Shavkatjon o'g, T. U. S., & Rafiqjon o'g'li, R. R. (2024). SERQATNOV KOCHALARDA TRANSPORT VOSITALARINI HARAKATINI TARTIBGA SOLISH. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 2(4), 10-19.
5. Raximov, R. R., & Dexqonov, I. S. (2024). YO 'LOVCHILAR OQIMI VA YO 'LOVCHILAR OQIMINI O 'RGANISH USULLARI. *Oriental Journal of Academic and Multidisciplinary Research*, 2(4), 4-9.
6. Rafiqjon o'g'li, R. R., & Sohibjon o'gli, S. J. (2023). ANDIJON SHAHRIDA JAMOAT TRANSPORTI MUAMMOLARI. *Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi*, 10(6), 153-157.
7. Sohibjon o'gli, S. J., & Rafuiqjon o'g'li, R. R. (2023). TRANSPORT LOGISTIKASI TIZIMINI TASHKIL ETISHNING IQTISODIY AHAMIYATI. *TADQIQOTLAR. UZ*, 25(1), 79-83.
8. o'g'Li, R. R. R., & o'g'Li, S. J. S. (2023). *Logistika Tiziming Transport Toshqil Etuvchisi. Ta'Limdagi Zamonaviy Muammolar Va Ularning Ilmiy Yechlari*, 7 (7), 27-33.

9. Raximov, R. (2023). AVTOMOBILLARGA TEXNIK XIZMAT KO 'RSATUVCHI USTAXONASINI JORIY ERISH AFZALIKLARI. *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS*, 1(1), 280-290.

10. Raximov, R., & Daminov, D. (2023). Transport Vositalari Detallari Resurslarini Kompyuterda Hisoblash. *Modern Educational System And Innovative Teaching Solutions*, 2(2), 75-82.

